

Област Добрич

▶ Население (2014)	183 744
▶ Територия (кв.км)	4719,7
▶ Брой на населените места	215
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,1

Общ преглед

Показателите за БВП, доходите и заплатите в област Добрич са по-ниски от средните за страната. Въпреки това сравнително по-малка част от населението живее в бедност и с материални лишения. Добрич се отличава със сравнително висока икономическа активност на населението, която произтича както от по-високата заетост, така и от по-високата безработица в областта спрямо средните за страната. Областта не успява да привлича достатъчно чужди инвестиции. Правенето на бизнес в областта е затруднено от сравнително по-високите местни данъци и такси, което донякъде се компенсира от по-високото развитие на електронното управление и от по-

лямата прозрачност на местната администрация. Данните за демографията дават основания да се прогнозира, че населението на Добрич ще започне да застарява по-бързо. Очевиден проблем в областта е и изключително високият дял на второгодниците и отпадналите от основно и средно образование. Индикаторите за здравеопазване показват, че жителите на областта нямат възможност или желание да получават здравни услуги на територията на областта. През последните няколко години регистрираните престъпления в областта нарастват. В същото време съдилищата в областта са сред най-малко натоварените в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

От началото на кризата през 2009 г. икономиката на област Добрич търпи спад, но в последващите години се възстановява бързо, като надминава предкризисните си нива на БВП на човек още през 2010 г. Въпреки това доходите остават под средните за страната. Годишният доход на лице от домакинството през 2014 г. достига 4091 лв., което е с 15% по-ниско от средния доход за страната. Средната годишна брутна заплата на наетите е 7164 лв. през 2013 г., или с 23% по-малко от тази за страната.

Въпреки по-малките доходи бедността в Добрич е по-ниска в сравнение с тази в останалите области. През 2012 г. 31% от населението живее с материални лишения при 43% средно за страната, а 9% живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност при 12% средно за страната.

Пазар на труда

Последните четири години икономическата активност на населението в областта отчетливо се увеличава и успява да задмине средните нива за страната. През 2014 г. коефициентът на икономическа активност в областта достига 56,8% при 54,1% средно за страната, което нарежда Добрич сред петте области с най-висока активност.

По-високата активност на пазара на труда в Добрич основно се определя от по-високата безработица (14,3% при 11,4% за страната през 2014 г.) при приблизително същата заетост като тази в страната – 48,6%.

През 2014 г. на 100 души на възраст 60–64 години се падат 60 младежи на 15–19 години. Това съотношение е по-неблагоприятно от средния коефициент на демографско заместване и предполага бъдещ недостиг на работна ръка.

Инвестиции

Въпреки че броят на предприятията и вътрешните инвестиции спрямо населението в област Добрич се доближават до средните стойности в страната през 2013 г., областта не успява да привлече достатъчно чужди инвестиции. Към края на 2013 г. ЧПИ в предприятията от нефинансовия сектор в областта са 300 млн. евро с натрупване. Спрямо населението това се равнява на 1632,4 евро/човек, което е двойно по-малко от средните за страната 3230,9 евро/човек.

Към 31 януари 2015 г. като бенефициенти по оперативните програми общините в областта са получили над 85 млн. лв., или 463,0 лв./човек при 564,9 лв./човек средно за страната. За разлика от много други области в Добрич не се наблюдават големи различия при усвояването на европейски средства между осемте общини в областта. Сумите варират от 711,5 лв./човек в община Каварна и 709,5 лв./човек

в община Балчик до 126,3 лв./човек в Генерал Тошево и 119,3 лв./човек в община Крушари.

Инфраструктура

Предвид факта, че областта е в периферията на страната, гъстотата на железопътната мрежа е близо три пъти по-малка от тази в останалата част на страната. Гъстотата на пътната мрежа се доближава до показателя за страната, но остава под неговото равнище. През 2014 г. качеството на пътната настилка се влошава за трета поредна година, като делът на пътищата в добро състояние достига 39,3% и за първи път от пет години става незначително по-нисък от общото за страната – 40,5%.

Домакинствата имат по-малък достъп до интернет в сравнение с тези в останалите области (49,6% при 56,7% за страната), но пък делът на лицата, използвали интернет през последните 12 месеца, е равен на този за страната.

% Данъци и такси

Местните данъци и такси в общините на област Добрич се отличават значително от средните за страната. Ставката на патентния данък за търговия на дребно е с почти 50% по-ниска от средните нива за страната през 2015 г. Ставките на данъците върху нежилищните имоти на юридическите лица, както и таксите за битови отпадъци средно в областта също са по-ниски от средните в страната, докато данъците върху превозните средства и данъците за прехвърляне на собственост са около 10–20% по-високи от средните за страната.

Администрация

Добрич е сред четирите области с най-голям дял от територията, покрита от кадастралната карта – 32,1% при 18,1% за страната през 2014 г. Предоставянето на административни услуги на „едно гише“ също традиционно е по-добре развито в сравнение с останалите области, а електронните услуги през 2015 г. са сходни със средната степен на развитие за страната.

Рейтингът на активната прозрачност за органите на местното самоуправление в област Добрич е по-висок от средния за страната. През 2015 г. Добрич получава 58,6 точки при 54,4 точки от максималните 88,4 за страната. Най-високо е оценена прозрачността на местната администрация в община Добрич (73,0 точки), което е третият най-висок резултат (след община Стражица и Столична община) от всички 265 общини в България. С малко по-нисък резултат в област Добрич са общините Крушари (70,7 точки) и Тервел (68,3 точки), а с най-лош – община Шабла (24,0 точки).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●●●

До 2008 г. коефициентът на естествен прираст в област Добрич е по-благоприятен от средния за страната, но в последващите години се влошава с бързи темпове. През 2014 г. коефициентът на естествен прираст в област Добрич е $-7,4\%$ при $-5,7\%$ за страната. Това, в комбинация с негативните миграционни тенденции, предполага в бъдеще по-бързо застаряване на населението в областта в сравнение с общото застаряване на населението, макар и в момента коефициентите на възрастова зависимост да са около средните за страната. Относителният дял на населението в градовете през 2014 г. е $69,1\%$ за Добрич при $73,1\%$ за страната. Област Добрич е с най-малка гъстота на населението спрямо територията на населените места, като през 2014 г. разликата със средните стойности за страната е повече от два пъти.

Образование ●

Въпреки че данните за оценките от матурите показват, че учениците в Добрич се справят сравнително добре, представянето на Добрич е оценено като много слабо заради големия дял на второгодниците и отпадналите. И през 2014 г. Добрич задържа първото си място в страната по най-голям дял на второгодниците – $2,4\%$ при $1,4\%$ за страната. Освен това областта е на трето място (след Сливен и Търговище) по най-голям дял на отпадналите от основното и средното образование – $4,0\%$ при $2,4\%$ за страната. Образователната система също не успява да обхване в достатъчна степен подлежащите на задължително образование – през 2014 г. нетният коефициент на записване в V–VIII клас е четвъртият най-нисък в страната, $76,4\%$.

През 2014 г. в Добрич се обучават 890 студенти в три висши училища, което, съотнесено към броя на населението, се равнява на 5 студенти във висши учебни заведения на 1000 души население при 38 на 1000 души за страната. Делът на населението с висше образование също изостава сериозно от средния за страната – $18,4\%$ при 27% за страната за 2014 г.

Здравеопазване ●●●

Традиционно общопрактикуващите лекари в област Добрич спрямо населението са повече от средния им брой в страната. И през 2014 г. обаче има недостиг на ключови здравни специалисти, въпреки че през последните няколко години се забелязва подобрене. Област Добрич остава със сравнително малък брой на леглата в МБАЛ и през 2014 г. е на второ място по най-малко легла на 1000 души от населението след област Перник. Същевременно областта е на трето място по най-малко постъпили болни за лечение (след Перник и Бургас). Може да се допусне, че двата индикатора са свързани и могат да бъдат обяснени с честото използване на здравни грижи извън областта, вероятно във

Варна, както жителите на Перник търсят здравни услуги в столицата.

Сигурност и правосъдие ●●●

Като цяло през последните 15 години регистрираните престъпления срещу личността в област Добрич са по-малко в сравнение със средната им стойност за страната спрямо населението, но през 2013 и 2014 г. броят им рязко нараства и изпреварва общото за страната ниво. Сходна е динамиката на регистрираните престъпления срещу собствеността, където традиционно ниската престъпност от последните години е последвана от рязък ръст на престъпленията до $89,9$ на $10\,000$ души през 2014 г. и превишение на средното ниво за страната.

Въпреки ръста на престъпността през 2013 г. натовареността на наказателните съдии в Окръжния съд продължава да намалява. През 2013 г. на всеки съдия в областта се падат по 6 дела на месец (спрямо повече от 7 дела три години по-рано), докато в страната един съдия разглежда средно по 8,3 дела месечно. Представянето на област Добрич в тази категория се повлиява положително и от сравнително висок дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок ($91,0\%$ при $88,4\%$ за страната), както и от сравнително ниския дял на висящите наказателни дела ($7,2\%$ при $8,5\%$ за страната) през 2013 г.

Околна среда ●●●

Област Добрич е една от четирите области (след Варна, Перник и София-град) с най-висок дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води – $70,8\%$ при $56,4\%$ за страната през 2013 г. Добрич е и една от областите с най-малко емисии на въглероден двуокис в атмосферата – $5,2$ т вредни емисии на кв.км при $293,9$ т/кв.км за страната през 2013 г. Областта е на пето място по най-ниски разходи за опазване на околната среда през 2013 г. – $114,4$ лв./човек, или два пъти и половина по-ниски от средните за страната – $288,9$ лв. на човек от населението.

Култура ●●

Представянето на област Добрич в сферата на културния живот е противоречиво. От една страна, в областта са отчетени в пъти по-малко посещения в кината спрямо населението – $125,2$ на 1000 души при 706 на 1000 души за страната през 2014 г. Посещенията в театри и библиотеки също са значително по-малко от средните за страната. От друга страна, традиционно посещенията в музеите са много повече от средните за страната спрямо населението – 1075 на 1000 души при 662 на 1000 души за страната през 2014 г., което вероятно се дължи на интензивния приходящ туризъм в областта.

Ключови показатели за област Добрич

Индикатори на икономическото развитие	2009	2010	2011	2012	2013	2014
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5650	6609	7058	7285	n.a.	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2974	3013	2994	3856	4166	4091
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5772	6130	6394	6738	7164	n.a.
Дял на бедните спрямо линията на бедност за областта (%)	21,4	19,6	23,4	20,2	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече години (%)	52,5	52,5	52,9	54,9	56,1	56,8
Коефициент на заетост на населението на 15 и повече години (%)	45,7	43,9	43,7	46,4	47,3	48,6
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	12,9	16,4	17,3	15,4	15,8	14,3
Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението	47	47	48	48	51	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	4592	1941	1975	1756	2052	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	971	1520	1236	1398	1632	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	20,0	24,1	36,2	49,7	54,1	49,6
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	47,9	45,2	46,0	45,8	39,3
Покритие на кадастъра (%)	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1

Индикатори на социалното развитие	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,6	-5,9	-5,7	-6,8	-6,7	-7,4
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,4	-5,6	-3,7	-2,5	-2,8	-2,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	16,7	17,9	18,4	18,3	18,4	18,4
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,3	4,4	4,2	4,3	4,3
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	6,4	3,9	2,6	3,2	4,1	2,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,6	83,9	86,6	85,4	84,0	84,6
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	138,0	127,4	131,5	136,5	134,1	134,5
Регистрирани престъпления срещу собствеността на 10 000 души	88,0	96,0	85,7	81,7	88,2	89,9
Дял на висящите наказателни дела (%)	5,6	6,3	7,4	7,3	7,2	n.a.
Разходи за опазване на околната среда (лв./човек)	63,5	57,5	64,4	100,4	114,4	n.a.
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадни води (%)	67,4	67,7	69,4	70,7	70,8	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	41,3	58,0	64,7	24,4	28,3	125,2
Посещения в театрите на 1000 души от населението	88,0	76,6	214,2	205,0	244,8	261,0